

Jog és politika Romániában

A marosvásárhelyi katolikus líceum kálváriája

Románia a nemzetközi politikában – EU-s tagországgként – és a román politikai vezetők értelmezése szerint jogállam. Ez azt jelentené, amit a törvények lehetővé tesznek, az megvalósítható. Pontosabban: nem kell semmilyen akadállyal számolni. Csakhogy Romániában magyar iskola alapítása politikai kérdés. Nem jogi, nem társadalmi, nem gazdasági – hanem politikai. Aki egy jogállamban a törvényes előírásokat betartja, létrehozza/létrehozhatja kívánt (magyar) iskoláját. Romániában, Marosvásárhelyen ma ez nem lehetséges. Illetve: számolnia kell mindenféle gátakkal, hivatali rosszakarattal. Erre a legfrissebb és igen csattanós példa a marosvásárhelyi katolikus líceum esete.

Romániában a magyar oktatás, a magyar iskola politikai kérdés. Volt, és az maradt. Százéves történet ez. Az volt a világháborúk között, az volt a kommunista időszakban, különösen az volt a nemzeti kommunizmus diktatórikus éveiben. Az volt 1990 márciusában is, amikor szélsőséges román erők kirobbantották a véres márciusi eseménysort Marosvásárhelyen.¹ Minden, a racionalitást elfogadó polgárnak a valós demokratikus folyamatok láttán arra kell gondolnia, hogy az uszítás kiváltotta, etnikai szembenállás által kondicionált idők elteltek, mára a helyzet normalizálódott. A valóság mást mutat. A marosvásárhelyi Bolyai Líceum visszaalakítása is kimondottan politikai kérdés volt, hosszas egyeztetés és bonyolult tárgyalások eredményeképpen a 2001–2002-es tanévtől már nem indítottak a sok

¹ *Fekete március* (más néven *marosvásárhelyi pogrom*), megnevezése azokra az etnikai zavargásokra utal, amelyek 1990 márciusában történtek az akkor még magyar többségű város (magyarok: 52%, románok: 47%) két nemzetisége között. A harcoknak 5 halottja (3 magyar és 2 román) és 278 sérültje volt. Az eseményt az váltotta ki, hogy a magyarság tüntetett az anyanyelvi oktatás megteremtéséért, amire válaszul a *Vatra Românească* sovinizta román szervezet a kormányerők támogatásával szervezeten környékbeli románokat szállított Marosvásárhelyre, akik feldúlták a város központját, majd rátámadtak a mindaddig békésen tiltakozó magyarokra.

száz éves magyar tanintézetben újabb román osztályokat, ekként az iskola 2005-től kezdődően magyarrá lett.

Brassóban az Áprily Lajos nevét viselő magyar gimnázium kialakítása során szükségessé vált összevonások és átrendezések keretében az Unirea Liceum román vezetése egy általános iskolai román tagozat átvételét egyszerűen megtagadta – a fölöttes szervek döntéseinek ellenében. Tehette, mert ilyen volt a politikai környezet, felelősségre vonás nem történt.² Aradon 1990-ben megalakult ugyan az önálló magyar Csiky Gergely Liceum, megkapta, jogosan, a valamikori katolikus főgimnázium épületét, ahonnan viszont a román iskolát csak egy évtized múltán sikerült áthelyezni. Mivel a helyi román politikai vezetők titokban ellenezték a magyar iskola megalakítását, a passzív ellenállásnak ezt a módját választották. És a helyi magyarság kifejezett igénye ellenére nincs ma magyar líceum Besztercén, Segesváron, Dicsőszentmártonban. Utóbbival kapcsolatosan jelentette ki 2013-ban Brassai Zsombor, a Maros megyei RMDSZ elnöke: „A törvény egyértelműen kimondja, hogyha igény mutatkozik a kisebbségi iskola létrehozására, azt kötelező módon meg is kell valósítani. Csakhogy az alkalmazási módszer³ még mindig nem készült el. Az önkormányzat és a tanfelügyelőség két éve pingpongozik a magyar szülők kérésével, a labda pedig lepatann az asztalról, ami arra vall, hogy a [román] többség részéről hiányzik a politikai akarat.”⁴ A segesvári szülők által kért magyar líceum Petőfi Sándor nevét viselné, ezt a román sajtó a román iskolák elleni támadásként értelmezi.⁵ Costel Oprea tudósítását így kezdi: „Az erdélyi román iskolák drámai helyzetbe kerültek... az RMDSZ kormányzati részvételének köszönhető visszaélések miatt.” A szövegben nincsenek tények, csak félreértelmezett szándékokra, tervekre történik hivatkozás. Tételesen arra, hogy az erdélyi magyarok magyar iskolákba kívánnak járni, nem elég nekik a többségi románok kínálta megoldás: a multikulturalitás jegyében kialakított vegyes iskola. A szöveg célja: bizalmatlanság, mi több gyűlölet keltése.

2 Gondolni sem merek arra, mi történne, ha egy magyar iskola vezetősége tagadja meg a felettes hatóság rendelkezését.

3 A törvények életbe léptetését alkalmazási rendelkezések révén teszik egyértelművé – ez esetben ezek hiányára történik utalás.

4 Szucher Ervin: Remélt iskolaalapítás. *Krónika online*, 2013. június 7. <https://kronika-online.ro/erdelyi-hirek/remelt-iskolaalapitas> [letöltve 2019. október 9-én].

5 Oprea, Costel: Cum se încearcă desființarea școlilor românești din Ardeal (Hogyan törekednek erdélyi román iskolák megszüntetésére). 2014. március 31. <https://www.ancheteonline.ro/2014/03/cum-se-incearca-desfiintarea-scolilor-romanesti-din-ardeal-la-sighisoara-udmr-vrea-liceul-petofi-sandor-in-locul-colegiului-mircea-eliade/> [letöltve 2019. október 9-én].

Jog és politika

A demokrácia jellegével, alakváltozásaival foglalkozó szerzők Romániában is felvetik a kérdést: kik hozzák a törvényeket? Többen figyelmeztettek arra (köreinkben többször Varga Attila,⁶ legutóbb Bíró Béla⁷), hogy a jog fokozatosan rátelepszik a politikára, politikai jogköröket sajátít ki, olyan jogokat vesz át, amelyek alapvetően az állampolgárok közösségét, egészen pontosan az állampolgárok által megválasztott parlamentet, a törvényhozást illetik meg. Teszik ezt jogértelmezés címén. Jelen kontextusban, amikor egy helyi közösség törvény adta jogainak a gyakorlásáról van szó, a jog és politika kérdésére a fentitől eltérő kontextusban utalok. Éspedig arra, hogy polgárok és helyi közösségek élhetnek-e törvény adta jogaikkal? Vannak alapvető emberi jogok, a polgárnak főbb elvek (az emberi méltóság, az alapvető szabadságok, az emberek közötti egyenlőség, a szolidaritás, az állampolgári jogok és az igazságszolgáltatás) köré felépített jogai vannak. Amire az iskoláink létrehozatalával kapcsolatos politikai gyakorlat utal, azt leginkább a jogbiztonság fogalmához lehet kötni. A jogbiztonság⁸ a jogállamiság egyik alappillére, és azt jelenti, hogy aki egy adott norma által szabályozott cselekvést visz véghez, bízhat a kialakított jogviszonyt szabályozó normák tartósságában. A jogbiztonság több elemből, alapkövetelményekből tevődik össze, a legfontosabbak: a jog hozzáférhetősége, megismerhetősége, a jog egyértelműsége és érthetősége,⁹ a jog bizonyossága és feltétlen megvalósulása. Az utóbbi két elem kap az iskolaalakítást illetően kiemelt hangsúlyt, vagyis ha a törvény lehetővé tesz valamilyen cselekményt, annak megakadályozása törvénybe ütközik és fel kell lépni ellene. A jogbiztonság fogalma arra is kiterjed, hogy az állam(hatalom) megvédi polgárainak jogait és saját biztonságát a jogsérelmek és a felforgatók ellen, megtorlás alkalmazásával.¹⁰

Külön kell utalnom az etnikailag megosztott társadalmakra. A demokrácia a befogadásról és a kirekesztésről, a hatalomhoz való hozzájutásról, a befogadással járó kiváltságokról és a kirekesztettséget kísérő hátrányokról

⁶ Varga Attila: A román alkotmányozás és alkotmánymódosítás sajátosságai. *Közjogi Szemle*, 2014. 3. sz., 20–28.

⁷ Bíró Béla: Jog és politika. *MASZOL*, 2018. február 7. <https://www.maszol.ro/index.php/velemeney/91977-biro-bela-jog-es-politika> [letöltve 2019. október 9-én].

⁸ Barzó Tímea – Papp Tekla (szerk.): *Civilisztika I.* Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018, 28–301.

⁹ Lásd dr. Kocsi Ildikó írásait <https://drkocsisildiko.hu/erthetojog/> [letöltve 2019. október 9-én].

¹⁰ Varga Ádám: Igazságosság kontra jogbiztonság? *Iustum Aequum Salutare*, 2015. 23. sz., 131–139.

szól.¹¹ A mélyen megosztott társadalmakban az etnikai identitás választóvonalakat kínál annak meghatározásához, hogy kit fogadnak be, és kit reszketenek ki. Az etnikai háttérű politikában a befogadás fontos anyagi és nem anyagi javak elosztását befolyásolhatja, ideértve a különböző etnikai csoportok jogait, presztízsét. Bekövetkezik az, ami igazi demokráciában elképzelhetetlen: az állam különbséget tesz a polgárai között. Az állam (intézményei) többnyire az egyik mellett, egy másik etnikai csoport ellenében nyilvánul(nak) meg. Ennek alkotmányos kifejeződése, hogy a többségi polgár nyelvét védi az állam, a kisebbség nyelvének engedélyezett a használata, de nem védi semmilyen törvény vagy intézmény. Az etnikailag megosztott társadalmakban sajátosan jelenik meg a szokványos demokratikus probléma, hogy miként lehet biztosítani a kisebbség, mint örök ellenzék jogait.¹² A hagyományosnak tekinthető képviseleti, parlamentáris demokrácia erre a kérdésre nem ad releváns választ, a konszociális demokrácia, amely a képviseleti demokrácia egyik típusa, viszont igen. A konszociális demokráciára jellemző a nagykoalíció, itt képviselettel rendelkeznek a nyelvi és vallási csoportok, és vétójogot kapnak az őket érintő kérdésekben. Romániában erre semmilyen esélyt nem látni, bár politológusok már a 2000-es évek elején komolyan foglalkoztak a kérdéssel.¹³

A jog érvényesülése elvben nem függhet attól, hogy az egyén minek vallja magát. A jog mindenkire egyformán érvényes (kell hogy legyen), függetlenül a polgár, az egyén identitásától, közösségi hovatartozásától. Az itt bemutatásra kerülő, iskolákkal kapcsolatos esetek azt mutatják, a jog érvényesülése politikai játszmák, egyezkedések, politikai adok-kapok függvénye lehet. Az általános elv alkalmazása olyan országokban, ahol (jelentős) kisebbségi közösségek élnek, fura helyzeteket hoz létre: a többségi polgárt megvédi a rendszer, a kisebbségit nem.¹⁴

¹¹ Horowitz, Donald: Demokrácia megosztott társadalmakban. *Beszélő hetilap* 2. sz. (*Journal of Democracy* 1994. 3. sz. melléklete.) <http://beszelo.c3.hu/cikkek/demokracia-megosztott-tarsadalmakban> [letöltve 2019. október 9-én].

¹² Lásd Szász Alpár Zoltán: A demokrácia modelljei Romániában: a valóság számokban kifejezve. *Magyar Kisebbség*, 2002. 3. sz., 237–256.

¹³ Lásd: Provincia-csoport tevékenységét és kiadványait. <http://provincia.adatbank.transindex.ro/print.php?kezd=1&action=mutatok2&name=&szo=&mutato=&ev=&betu=&evszam=&co=&m=MOLN%C1R%20Guszt%E1v> [letöltve 2019. október 8-án].

¹⁴ Ennek egy konkrét esete 2019 júniusában az úzvölgyi katonatemető kapcsán volt tetten érhető: a csendőrség nem a temetőt élőlánccal csendben védelmező magyarok ellen támadó románokat vont a felelősségre, hanem azokat a magyar tisztségviselőket, akik az élőláncot megszervezték.

Visszatérő kérdés: a politika alapvető fogalma a jó vagy az igazságosság?¹⁵ A klasszikus politikai filozófia felismerte, az előbbi képes integrálni az utóbbit; a jog általános szinten leírható a társadalmi értékek normákká konvertálásaként, a jogszabályok célját alapvetően a politika szokta meghatározni. Amennyiben az igazságosság fogalma elosztási kérdésként merül fel, már nem vezethető le belőle a jó fogalma. Jó politikáról beszélünk, ha valamiféle értékekhez igazodik: leggyakrabban a közérdekre, a közjóra, a közboldogságra történik utalás, de viszonyítási keret lehet a hagyomány, az istenségnek tetszés, a néphatalom, a haladás egy végső társadalmi állapot felé, és így tovább. A jó politika technokrata szemlélete az állam működtetését emeli ki. Az ezt előtérbe helyezők az egyes közpolitikák sikerességét és hatékonyságát figyelik.

Katolikus egyházfők is utalnak a kérdésre, Ferenc pápa (üzenete) szerint: „A jó politika a béke szolgálatában áll.” VI. Pál pápa tétélesen kifejtette: „A politika, ha az őt megillető komolysággal beszélünk róla, tekintetbe véve különböző, helyi, regionális, országos és nemzetközi szintjeit, annyit jelent, hogy ezt állítjuk: minden egyes ember kötelessége felismerni, mit is jelent valójában a neki ajándékozott választási szabadság, és az, hogy ugyanezen a módon tevékenységével városa, hazája és az emberiség javát megvalósítsa.”¹⁶ Vagyis a polgári felelősség kérdésére utal, szerinte a polgár legyen alakítója a politikának.

Egy sikeres amerikai–magyar üzletember, Kovács Nimród véleménye annak ellenére halálosan komoly, hogy a kontextus mosolyt ébresztő: „A mai modern politikai rendszerekben a hivatásos politikusok végül is üzletemberek. (...) az a bizniszük, hogy felépítsék a bázisukat, megválasszák őket, bekerüljenek a hatalomba és amilyen hosszú ideig csak lehet, ott is maradjanak.”¹⁷ Itt az üzlet nem jelent korrupciót, de távol sem áll tőle. Romániában a jogi keret megléte többségi vonatkozásban is gyakran csupán előfeltétel, de nem garancia. A helyzet előzményei a fanarióta korig vezethetők vissza, amikor a hatalomért a fanarióta uralkodók komoly összegeket fizettek, amit aztán igyekeztek uralkodásuk ideje alatt visszaszerezni,

¹⁵ Lánczi András: Az igazságosság és a jó. A „tisztá jog” és a „tisztá politika” különbsége. *Kommentár*, 2017. 5–6. sz., 72–83.

¹⁶ Lásd: <https://www.magyarKurir.hu/ferenc-papa/bekesseg-e-haznak-ferenc-papa-uzenete-beke-52-vilagnapjara> [letöltve 2019. október 10-én].

¹⁷ László Ágnes: *Kovács Nimród – Jó pincér voltam*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2016. https://books.google.ro/books?id=lEgmDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Kovács+Nimród:+Jó+pincér+voltam&hl=hu&sa=X&ved=0ahUKewi_p_irrtbmAhU-HaVAKHT48CC8Q6AEIKzAA#v=onepage&q=Kovács%20Nimród%3A%20Jó%20pincér%20voltam&f=false [letöltve 2019. december 27-én].

bizonyos köztisztviselők áruba bocsátásával.¹⁸ Nem múlt el nyomtalanul az a korszak, amikor a román közéletben minden (köz)ügy alku és pénz tárgya volt.

Tűrőképesség-próba

Mi történik akkor, ha egy helyi közösség nem élhet törvény és alkotmány biztosította jogaival? Mi történik akkor, ha egy nagyvárosban az etnikai egymásnak feszülés olyan mértékű, hogy egy egyszerűnek mondható iskolaalapítás nemzetközi méretű politikai problémává tornyosul? Ki a felelős, ha helyi/belföldi történések embert és közösséget próbáló, az emberségbe vetett hit megkérdőjeleződését kiváltó, aljas politikai üzemekre lehetőségként felhasznált praktikákhoz vezetnek? Ez a (politikai) harc durva formája, amikor a helyi, egymással nyíltan harcban álló felek mellett a politikai központ, a főváros politikai intézményei sunyin hallgatnak, s csak a nemzetközivé váló problémát „veszik észre”, addig számukra mintha semmi nem történt volna.

Ekkor az egyik, a küzdelemben alávetett szerepbe juttatott csoport esetében a kulcsszó a tűrőképesség... Ki kell bírni, bármi történik is. Egy közösség életéről, holnapjáról van szó! Erőt adhat az igazság tudata. De: meddig? Van-e itt határ, hol a határ?...

Józan ésszel felfoghatatlan a helyzet. Egy közösségnek szüksége van egy iskolára – nincs ebben semmi rendkívüli. Van, aki a folyamatot elindítsa. Teljesülnek a külső feltételek. Jogilag a kérdés rendezett, a procedúra világos... Vagyis minden adott az iskola alapításához – és az iskolát nem sikerül létrehozni. Az iskolaalapítás okán és körül nemzetközivé dagadt problémahegy alakul ki, melynek vannak máig elhúzódó, roppant kusza folyamatai. A marosvásárhelyi római katolikus teológiai líceumról van szó. Itt évek óta tart az állóháború, ugyanis még mindig vannak lezáratlan perek. A szemben álló felek: polgármester, helyi tanács (plénuma), megyei tanfelügyelőség, korrupciós ügyészség, bíróság, közigazgatási bíróság az egyik oldalon – ezt kissé pontatlanul román félnek nevezem.¹⁹ A másik fél a helyzetből adódóan a magyar, éspedig a katolikus egyház, a helyi magyar közösséget képviselő szülői csoport, civil szervezetek, RMDSZ. És a szóban forgó iskola, a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum tanulói, tanári kara, de mindenekelőtt az igazgatója, dr. Tamási Zsolt József.

¹⁸ Djuvara, Neagu: *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne*. Humanitas, București, 1995.

¹⁹ A „pontatlanság” a helyi tanácsra és a tanfelügyelőségre vonatkozik, az intézmények magyar tagjait külön nem emelem ki, mert külön nem, vagy hangsúlyosan nem tudtak megnyilvánulni.

Iskolaalapítás – törvényes keretek

Iskolaalapítást Romániában bárki indítványozhat: az állam, helyhatóságok, egyház, civil szervezet. A jog ezen szereplők között nem tesz különbséget. A 2011/1-es közoktatási törvény 61-es cikkelyének 2. pontja előírja, hogy az állami és magán tanintézmények hálózatát a helyhatóságok szervezik meg a tanfelügyelőségek kötelező szakmai véleménye (aviz conform) alapján. A törvény értelmében az iskola alapító okirata egy helyi tanácsi határozat. Az iskolahálózatra vonatkozó (szervezés vagy átszervezés) helyi tanácsi határozatnak tartalmaznia kell minden tanintézményt, az újonnan alapítottat is, a tanintézményt a tanfelügyelőségek előzetes kötelező szakmai véleménye alapján. A helyhatóságok hatáskörébe az iskolahálózat szervezése tartozik, ebbe beleértendő az iskolaalapítás és -megszüntetés joga is, másképpen a hálózat szervezése nem lehetséges.

A közoktatási minisztérium 2011. évi 1942-es belső rendelete szabályozza, hogy milyen feltételek alapján járulhat hozzá a tanfelügyelőség az iskolahálózat átszervezéséhez, ami nélkül a helyhatóság nem hozhat döntést. A szakmai véleményezés (aviz conform) a közigazgatási jog szempontjából előzetes, kötelező szakmai véleményezést jelent, amelyet az egyik közigazgatási szerv a másiktól igényel, hogy megfelelő helyzetismeret alapján tudjon dönteni.

A 2011/1-es közoktatási törvény elfogadása előtt az iskolákat miniszteri szinten hozták létre, ezzel a törvénnyel került át az iskolaalapítás joga az önkormányzatokhoz. Ez a demokrácia jegyében hozott változás viszont önmaga ellen fordulhat, amennyiben egy helyi városvezetés egyik vagy másik fele, az etnikai megosztottság mentén blokkolni tudja a döntéshozatalt, és évekig nem képes elfogadni egy máshol semmilyen külön gondot nem okozó iskolaalapító határozatot. Marosvásárhelyen ez a helyzet.

Az iskolaalapítás folyamata 2018-ban megváltozott, de a lényeg, a procedura lépései megmaradtak.²⁰ Ebben a dolgozatban csak közigazgatási, közjogi kérdésekkel foglalkozom.

2019-ben az iskolaalapítás jogi lépései az alábbiak. Ebben a korábbihoz képest új elem, hogy az iskolát nem a helyhatóság alapítja meg, hanem a minisztérium.

Az alapító előterjesztésben kifejezi szándékát, taglal olyan részleteket is, hogy milyen igényt elégít ki, honnan iskolázza be a fiatalokat, milyen

²⁰ Az iskolaalapítás jogi kerete 2014 óta, amióta a marosvásárhelyi iskola alapítása napirenden van, megváltozott. Korábban az iskola alapítása helyhatósági jogkör volt, most az iskolát miniszteri rendelettel hozzák létre. Ezt teszi lehetővé a 2018/48-as sürgősségi kormányrendelet.

épületre van szüksége, szóval teljes körű leírást ad. Kérését eljuttatja a helyi tanácsnak (HT).

A HT megkeresi hivatalosan a megyei tanfelügyelőséget (MT) és kéri, hogy szakvéleményben (aviz conform) foglaljon állást a kérést illetően, térjen ki a minőségellenőrzéssel kapcsolatos kérdésekre is (minden új iskola esetében ki kell jelölni egy működő, akkreditált intézményt, amely segíti az új iskola akkreditációs folyamatát). A HT el is utasíthatja az iskolaalapítási kérelmet, ez esetben ezt megválaszolja a kérelmezőnek, és az MT-nek már nem ír át.

Az oktatási intézmények akkreditációjával foglalkozó központi hivatal, az ARACIP kiszáll a helyszínre, szemlét tart és a helyzetről jelentést készít. Amennyiben utat enged az iskolaalapítási folyamatnak, megadja az ideiglenes működési engedélyt, és ezt elküldi a minisztériumnak meg az MT-nek.

A minisztérium rendeletet alkot, amellyel létrehozza az iskolát.

Az MT újabb szakvéleményt állít ki az új helyzetben, ezt megküldi a HT-nek.

A HT határozatot hoz az iskolahálózatról és ebbe felveszi az új, ideiglenes működési engedéllyel rendelkező iskolát.²¹

Eseménytörténet

A Román Népköztársaság Nagy Nemzetgyűlése 1948. augusztus 2-án kelt döntésével az ország közoktatásügyét új törvénnyel szabályozta, ennek értelmében az összes hitvallásos iskolát államosította.²² Az államosított 486 katolikus iskola között volt a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Főgimnázium is.

Egy 1525-ös feljegyzés szerint a ferences szerzetesek a városban kolostori iskolát is működtettek. A reformáció során a város lakosságának jelentős része reformátussá vált, így csak az 1702-ben letelepedő jezsuiták tevékenységével indult újra a katolikus oktatás. 1708-tól beindult a gimnáziumi oktatás is. Többszöri helyszíncsere után, az Erdélyi Római Katolikus Státus beruházásával, a Pápai Sándor által készített tervek alapján Csiszár Lajos építész kivitelezésével 1903–1905 között a Klastrom utcában felépült a Főgimnázium épülete, amely 1908-ban egy kollégiummal is bővült. (Ezt nevezik ma a kis épületnek, ahol a katolikus líceum működhetne.) Az államosított épületegyüttesbe a magyar tannyelvű leánylíceum került. 1962-ben ide költöztették az Unirea (Egyesülés) Líceumot, ez két tannyelvű, egyes líceumként, majd főgimnáziumként működik jelenleg is.

²¹ A 2018. évi 48-as sürgősségi kormányrendelet értelmében.

²² Holló László: Requiem a hitvallásos iskolákért. *Keresztény Szó*, 2009. április 6.

Az államosítás visszavonására 1998. január 8-án került sor az 1998. évi 7. számú törvénnyel.

A marosvásárhelyi katolikus iskola létrehozása többlépcsős folyamat. A kezdetet római katolikus osztályok beindítása jelentette a Bolyai-líceumban. További lépésként és igényként fogalmazódott meg az Unirea Főgimnázium magyar általános iskolai osztályainak az átvétele. Az iskolaalapítási indítványt a Római Katolikus Státus nyújtotta be a helyi tanácshoz hatástanulmánnyal és az intézményalapításhoz szükséges iratokkal együtt. Bár a procedura ismert és világos, bonyolulttá vált, mert menet közben az érintett hivatalok közül több véleményt változtatott, az eseménysor több ágra bomlott, és szinte nincs olyan lépés (döntés) az iskolát illetően, amelyet utólag valamilyen hatóság meg ne kérdőjelezett volna.²³

2003. A városban civil körökben felmerül a katolikus iskola újraalakításának a kérdése, öregdiákok (Sanctus Emericus Egyesület, Bányász Sándor, Páll Géza) kezdeményeznek, szerintük az új iskola az Unirea Főgimnázium (UF) kisebb épületében működhetne. A 2004/2005-ös tanévben létrehozzák a megalapítandó iskola első katolikus teológiai osztályait a Bolyai Farkas Líceumban.

2004. szeptember 20-án kelt visszaszolgáltatási határozat értelmében az egykori katolikus főgimnázium épületegyüttese visszakerül a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség tulajdonába. A polgármesteri hivatal (PH) megtámadja a visszaszolgáltatási döntést.

2005. december 9. Törvényszéki döntés az egyházat megerősíti tulajdonjogában. A hajdani tulajdonos a Státus volt, az egyház (érsekség, plébánia) szerződést köt az időközben újraalakított Státussal (Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány) az ingatlan kezelését illetően. A visszaszolgáltatási törvény kötelezte a tulajdonos egyházat, hogy további 5 évig megtartsa az ingatlan eredeti rendeltetését. Ezt kihasználva a PH nem fizeti a házbért.

2008. Hosszas tárgyalások után a Státus és a PH szerződést köt 20 évre az Unirea Líceum javára (jelképes összegért: 1,5 lej/nm). Az ingatlan állapota egyre romlik, a PH-t ez a kérdés nem foglalkoztatja.

2012. A PH rendre elmarad a szerződés szerinti házbér kifizetésével, ezért előzetes felszólítás után a Státus szerződést bont. Közben a kisebb, Klastrom (ma: Mihai Viteazul) utcai épületrész szerződése 2011-ben lejárt.

²³ Mivel bizonyos intézmények neve nagyon gyakran előfordul a dolgozatban, ezeket rövidítve, betűjellel jelölöm: II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Líceum – RKL, helyi tanács – HT, polgármesteri hivatal – PH, megyei tanfelügyelőség – MT, prefektusi hivatal – PrH, Unirea Főgimnázium – UF.

A város polgármestere, Dorin Florea a középkorba való visszatérésnek minősíti, és elutasítja a szándékot.

2013. Az egyház felkarolja az iskolaalapítási kezdeményezést, ugyanis fontosnak tartja, hogy Erdélyben végre Marosvásárhelyen is beindítsa a saját iskoláját, ahol a helyi magyarságnak a múltban is két nagy hagyományú középiskolája volt, a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium (RKL) és a Református Kollégium. Javasolja, hogy a Bolyai Líceumban működő katolikus osztályok kerüljenek át az új líceumba, kapjanak intézményi státust.

Corneliu Grosu, Maros megye prefektusa elfogadhatatlannak és nacionalistának nevezi a kezdeményezést. Kijelenti: sosem fog egyetérteni egy olyan „romboló kezdeményezéssel, amely a kultúra és oktatás valamely tplomában kerítésekkel emel vagy szakadást okoz”.²⁴

2014. január 9. A Státus átírata a polgármesteri pivatalhoz, amelyben kéri az RKL megalapítását. A líceum a Bolyai Farkas Líceumban akkor működő római katolikus osztályokból, illetve ciklusindító (I., V., IX.) osztályokkal jönne létre a 2014/15-ös tanévtől kezdődően. További kérés, hogy 2016-tól társadalomtudományi osztályokat is indíthasson a líceum. Az átíratot megküldik a megyei tanfelügyelőségnek (MT) is. Tárgyalási helyzet: amennyiben a PH együttműködik az új(régi) iskola megalapításában, a Státus újabb szerződést köt (a nagyobb épületben működő) UF javára.

Bogdan Diaconu, aki 2014-ben parlamenti képviselő a kormánykoalíció színeiben, interpellál a szerinte jogtalan épület-visszaszolgáltatás ügyében. Állítása annyira elképesztő, hogy ilyet még egy volt rendőr (rendőrtiszti iskolát végzett) sem mondhat: az Osztrák–Magyar Monarchia állami iskoláit a bevonuló román hatalom 1918-ban átadta az erdélyi római katolikus egyháznak, az egyház így kapta meg, addig nem volt/lett volna az övé. Vagyis a román állam 2004-ben a visszaszolgáltatott iskolát valójában nem visszaadja, hanem arra érdemteleneknek szétosztja a román állam vagyosát. Diaconu szerint nemzetellenes cselekedetről van szó, ezt fogalmazta meg interpellációjában, amelyre a kormány részéről nem kap választ, ezt panaszkolja el a sajtónak.

Ionela Ciotlăuş, a liberális párt (PNL) marosvásárhelyi szervezetének elnöke, egy ideig alpolgármester, a sajtóban az egész iskolaalapítási tervet „ördögi szétválasztási és megsemmisítési tervnek” minősíti. Egy iskolaalapítás miért volna ördögi?

²⁴ Létrejöhet a II. Rákóczi Ferenc katolikus gimnázium Marosvásárhelyen. MASZOL, 2014. július 30. <https://www.maszol.ro/index.php/tarsadalom/33124-letrejohet-a-ii-rakoczi-ferenc-katolikus-gimnazium-marosvasarhelyen> [letöltve 2019. december 27-én].

2014. június 23. Az MT a Bolyai-líceum és a HT kérésére kiállítja az RKL létrehozását lehetővé tevő szakvéleményt.²⁵

2014. július 29. A helyi tanács határozatot fogad el (241.sz.), amelyben feltételesen létrehozzák a katolikus iskolát, amennyiben a Státussal kialakított szerződést aláírják. A határozat 3. pontjában az áll, hogy a helyhatóság a szerződés megkötése után 1,5 millió lejt fordít a bérbe vett épület leg-szükségesebb karbantartási és felújítási munkálataira. Az akkori főtanfel-ügyelő június 12-én, tehát a határozathozatalt megelőzően hivatalosan átír a PH-nak, amelyben azt fogalmazza meg, hogy az RKL megalapítása indo-kolatlan, mivel a Bolyai-líceumban indítottak katolikus osztályokat. Ennek ellenére az MT 2014. június 23-án kiállítja a szükséges szakvéleményt, és javasolja a katolikus líceum létrehozatalát.

A HT határozatát a prefektusi hivatal (PrH) megtámadja, és a tör-vényszék 2015. március 3-i 434. sz. keltezésű ítéletével érvényteleníti. Az indoklás: a határozat a 4. pontban szó szerint: „javasolja²⁶ a Római Katoli-kus Teológiai Líceum megalapítását a törvényes kereteknek megfelelően”. A törvényszék szerint a szöveg nem egyértelmű, a létrehozatalt a határozat-ban javasolják – nem tudhatni kinek. Mivel csak a HT-nak van joga iskolát alapítani, a helyes szöveg ez lett volna: „létrehozza a törvényes kereteknek megfelelően a ...líceumot”. A szövegezésbeli hiba okán a prefektusi hivatal a határozat megsemmisítését kéri a közigazgatási bíróságon – és ezt el is éri (2015. március 3-i 434-es sz. ítélet). A polgármesteri hivatal fellebbezését követően a táblabíróság 105R sz. 2016. június 13-án hozott ítéletével vált véglegessé a semmissé nyilvánítás.

2014. augusztus 19. Az MT újabb szakvéleményt állít ki, ezt továbbítja a Tanügyminisztériumnak, és kéri, hogy a minisztérium gyorsított eljárással hozza létre a líceumot. A dokumentum árulkodó: az MT észlelhette a HT 241-es határozatának jogi hiányosságát, de nem a HT-nak jelez vissza, hanem a minisztériumnak ír. Ez a lépés azért érthetetlen, mert az akkor érvényes jog-szabályok szerint iskolát csak helyhatósági határozattal lehetett létrehozni.

2014. szeptember 12. Az MT 1145 sz. döntésével rendelkezik az RKL létrehozataláról, ugyanakkor elrendeli a Bolyai Farkas Líceum katolikus osztályainak kiválását, külön intézményként. Az MT-nek ez az első líceu-mot létrehozó határozata, amelyet senki meg nem támadott. Kérdés: miért gondolták az MT illetékesei, hogy újabb határozatra van szükség, illetve a következő (2015/1385-öst) ellen miért lépnek fel többen is, miért (csak) ezt támadják meg a bíróságon?

²⁵ A román szakkifejezés: aviz conform. Egyfajta előzetes beleegyezés, lényegében köte-lező szakmai vélemény.

²⁶ Románul: „se propune infiintarea in condițiile legii, a Liceului...”

2014. szeptember 16. A HT 271. sz. határozatával az új iskolát beiktatja a létező iskolahálózatba. A határozatot iskolakezdés után hozták, eleve érvénytelen volt, különben a prefektus megtámadja, érvénytelenítetik.

2014. december 15. Megkötik a szerződést a PH és a Státus Alapítvány között, a szerződés 20 évre szól.

2015. január 29. Az MT szakmai véleményére hivatkozva a HT elfogadja az iskolahálózatra vonatkozó 33. sz. határozatot, ennek mellékletében szerepel az RKL is. A későbbiekben vitát kelt, hogy olyan iskolát iktat be a határozat az iskolahálózatba, amelynek léte jogilag vitatott, akkor még folyik a per. A közigazgatási bíróság 5 héttel később mondja ki az alapító határozat érvénytelenségét.

Kérdés: ha a HT hajlandó volt az iskolahálózattal kapcsolatos új határozat meghozatalára, akkor miért nem hozott egy új, immár jogilag támadhatatlan iskolaalapító határozatot is? Itt komolyan felmerül a kettős játék gyanúja: miközben bizonyos gesztusok (új HT-határozat az iskolahálózatról) megtételére a PH hajlandó, alapvetően nem akarja a katolikus iskolát.

2015. augusztus 20. Az UF-ben magyar elemi és általános iskolai osztályokba járó tanulók szülei hivatalosan kérik, hogy a vonatkozó osztályokat helyezték át az újonnan létrejövő katolikus líceumba. Erre lesz válasz a 2015/1385-ös MT-határozat egyik passzusa.

2015. augusztus 31. Az MT elfogadja a 1385. sz., a katolikus líceummal kapcsolatos szervezési kérdésekre vonatkozó határozatát. Ez fontos szerepet játszik a továbbiakban, egy passzust szó szerint idézek. Az 1. pontban foglaltak szerint a HT 2015/33 határozata alapján „létrehozzák a marosvásárhelyi RKL-t a Bolyai Farkas Líceum és az UF részleges megosztásával”. A Bolyaiból a katolikus osztályok, az UF-ből a magyar általános iskolai osztályok kerülnek át az új líceumba. Ezt a határozatot a PH megtámadja, mivel értelmezése szerint egy már létező iskolát alapítottak meg a határozattal. Ez megint kettős játékra utaló állítás, hiszen 2015/434-es ítéletével a közigazgatási bíróság időközben érvénytelenítette a 241-es HT határozatot. Vagyis a PH nem tehet úgy, mintha a 434-es ítélet nem létezne. Az MT határozata is vitatható. A szövegben valóban „*létrehozatal*” kifejezés szerepel, ami jogilag értelmetlen: a tanfelügyelőség nem rendelkezik iskolaalapítási jogkörrel, nem hozhatja létre a katolikus líceumot. Az MT túllépte hatáskörét, jogi értelemben tévedett. Kérdés: tudatos elírásról – zavarkeltésről – van-e szó vagy tévedésről, netán tudatlanságról.²⁷ A PH pert indít, az MT-határozat megsemmisítését kéri. Külön ugyanezt kezdeményezi az UF

²⁷ Lásd Kincses Előd sajtóban megjelent értelmezését. Kincses Előd: *Informare privind legalitatea infiintării Liceului Romano-Catolic din Tg. Mureș*, 2017. szeptember 13.

szülői közössége is, más indoklással – a két pert csatolják. Érdekes helyzet alakul ki: a római katolikus líceum létét megkérdőjelező 2 (csatolt) perben maga az iskola nem részese a pernek. Ezt végül eléri az RKL egy szülői közössége, akik kéri, hogy pertárs lehessenek a tanfelügyelőség oldalán. A bíróság elismervén a helyzet visszas voltát, menet közben behívja pertársnak magát a líceumot is. Az RMDSZ nem lép be a perbe. Megtehetné, a líceum ügyében folytatott perek között van olyan, amelybe pártok is be léptek. A marosvásárhelyi táblabíróság 2018 februárjában véglegesen jóváhagyta (256/R sz. határozat) a törvényszék korábbi, 2017. áprilisi (479 sz.) ítéletét, amely érvényteleníti a tanfelügyelőség 1385. sz. határozatát. Az ítéletben külön utalás történik a 2015/33-as HT-határozatra, ezt is törvénytelennek minősítik, mivel olyan iskolát vett be a hálózatba, amelyet nem hoztak létre jogszerűen. Ennek értelmében a megyei főtanfelügyelő azt nyilatkozta, hogy a részleges megosztással a katolikus líceumba került osztályok visszakerülnek a korábbi iskolákhoz.

A román sajtóban folytatódik a hangulatkeltés: a katolikus líceum működése illegális, a helyi magyar közösség közintézmények elleni erőszakot alkalmaz.

2016. március 28. A minisztérium (3495. sz.) rendelete, amellyel a 2015/16-os tanévtől ideiglenesen engedélyezi a katolikus líceumban társadalomtudományi osztály indítását. Az oktatási minőségellenőrzési hivatal, az ARACIP már 2015 tavaszán helyszíni szemlét végzett, megfelelőnek találta a körülményeket, így 2015 nyarán az új szakra felvételizni lehetett. Mi okozta a minisztériumi rendelet késedelmes kiadását – nem tudni.

2016. november 4. A román Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) nyilatkozatban közli, hogy eljárást indított Ștefan Someșan főtanfelügyelő és Tamási Zsolt József, az RKL kinevezett igazgatója ellen az RKL létrehozatala során történt hivatali hatalommal való visszaélés vádjával.

A *Deutsche Welle* hasábjain (2016. november 17.) megjelenik Horațiu Pepine publicista elemzése, következtetése: az iskolaalapítás adminisztratív ügy, amelyben nincs mit keresnie a korrupcióellenes ügyészségnek. A román pártok a vádhatóság oldalán sorakoznak fel, az iskola felszámolását szorgalmazzák, a román sajtó egy része azt veti az RMDSZ szemére, hogy korrupció politikusait védi a DNA-tól „képzelt etnikai üldöztetésre” hivatkozva – emlékeztet a szerző.

Az ügyészség szülőket is beidézés és kihallgat az ügyben, ezt magyar közéleti személyek zaklatásnak, megfélemlítési kísérletnek minősítik.

Dan Tanasă magyarellenességéről ismert blogger és sorozatos feljelentő azonnal megszólal: lám igaza volt, amikor azt állította, az RKL jogellenesen működik. Az iskolai tagozatok szétválasztása értelmezésében etnikai szegregáció.²⁸

Péter Ferenc, Maros Megye Tanácsának elnöke szerint a város etnikai békéjét, a magyar–román viszonyt veszélyeztető felelőtlenség a DNA-vizsgálat, és úgy vélekedik: egy iskolaalapítás nem lehet korrupciós ügy.

2016. november 12. Marosvásárhelyen több ezer ember – a szervezők kérésére könyvvel a kezében – a Vársétányon, Ne hagyjuk az iskolát! jelszavattal a magyar felekezeti oktatásért tüntet, és tiltakozik az RKL ellehetetlenítése, az igazgató, Tamási Zsolt meghurcolása ellen.

A *Hotnews.ro* román hírportál szerint a magyarok etnikai mentelmi jogot követelnek maguknak. Dan Tapalaga publicista „magyar paranoiáról” beszél, a magyarok mindig áldozatnak állítják be magukat. De elismeri, van „román paranoia” is.

2016. november 16. *Közös memorandum*ban tiltakozik a marosvásárhelyi RKL körül kialakult helyzetről a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség és az erdélyi magyar politikai képviselő. A Klaus Iohannis román államfőnek és Dacian Cioloș miniszterelnöknek elküldött dokumentumot Jakubinyi György, a Gyulafehérvári Római Katolikus Főegyházmegye érseke és Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke írja alá. Kifejtik, hogy – a marosvásárhelyi iskola ügyében és más esetekben is – a román állami hatóságok már kivívott és működő jogokat kérdőjeleznek meg. Az aláírók szerint a marosvásárhelyi RKL felszámolásának szándéka folytatása annak a folyamatnak, amely a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium visszaállomósításával indult el.

2017. február 27. A román oktatási minőségellenőrzési hivatal (ARACIP) átírta arról, hogy a katolikus líceum megkapta az ideiglenes működési engedélyt.

2017. március 2. Az MT 70. sz. döntése, miszerint megtiltja a ciklust indító (I., V., IX.) osztályokba a következő tanévre vonatkozó beiratkozást. Ez ellen az RKL részéről indítanak pert, ugyanis a líceum létét vitató perben még nem született végleges döntés, ugyanakkor a beiratkozás létfontosságú a líceum jövőjét illetően, és a procedúra alig kéthetes beiratkozási időt ír elő. A perindítványt először elutasítják azzal az indokkal, hogy a Korrupcióellenes Ügyészség (DNA) vizsgálatot indított Ștefan Someșan főtanfe-

²⁸ A szakirodalomban a szegregáció azt jelenti, hogy egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. Lásd: Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*. Osiris kiadó, Budapest, 1997.

lügyelő és dr. Tamási Zsolt József, a katolikus líceum kinevezett ügyvivő igazgatója ellen, éppen a líceum megalapításának a körülményeit illetően. Csakhogy az ügyészség nem kérte a beiratkozások felfüggesztését, a pert lefolytatják és az RKL alapfokon megnyeri, a 70. sz. döntést 2017. augusztus 16-án érvénytelenítik, az ítéletet augusztus 25-én közlik az érintettekkel.

2017. március 14. A *Civilek a katolikus iskoláért* elnevezésű, az RKL-ben tanuló gyermekek szüleinek egy csoportja tüntetéssorozatba kezd a prefektusi hivatal előtt.

2017. március 17. Navracsics Tibor, oktatásért, kultúráért, ifúságpolitikáért és sportért felelős magyar uniós biztos, Pavel Năstase, a román oktatási miniszter segítségét kéri. Az RKL kapcsán Navracsics arra hívja fel az oktatási miniszter figyelmét, hogy az iskola körüli jogi eljárás miatt veszélybe kerül az ott tanuló mintegy négyszáz diák anyanyelven való tanulásához fűződő joga. Navracsics levelében úgy fogalmaz, reméli, hogy számíthat a román oktatásügyi miniszter támogatására.

2017. március 21. Egyeztetés a római katolikus líceum működtetésében érintett intézmények és a szülők egy csoportjának a részvételével a prefektusi hivatalban. Csíky Csengele, a szülők képviselője szerint a marosvásárhelyi polgármesteri hivatal illetékese ígéretet tesz arra, hogy a hivatal 22-én átiratban közli a Maros Megyei Tanfelügyelőséggel: érvényesnek tekintti a városi tanács 2015-ben az iskolahálózatról hozott határozatát. (Ezt a prefektus február 22-i sajtónyilatkozatában eljárási okok miatt aggályosnak találta és visszaküldte a képviselőtestületnek.) Ez a határozat önálló tanintézetként vette számba a katolikus gimnáziumot. Ellenben a tanfelügyelőség azt várja el a helyi önkormányzattól, hogy egy olyan határozatot vagy átiratot fogalmazzanak meg, amely tisztázza a katolikus iskola jogi helyzetét.

2017. május 2. AZ RKL sorsáról tárgyal Bukarestben az iskola szülői közössége, egy szülői csoport, mely nem azonos a *Civilek a katolikus iskoláért* csoporttal. Bizonyos körök szóvá teszik, hogy a tárgyalásról nem a találkozózt kezdeményezők, hanem a médiában többször szereplő Csíky Csengele, amolyan szóvivőként nyilatkozik. Szerinte május 15-ig kapott haladékot az oktatási minisztériumtól a marosvásárhelyi önkormányzat arra, hogy pótolja az RKL hiányzó alapító okiratát.

2017. május 4. Az iskolaügy rendezésére két határozattervezetet készítenek elő. Az RMDSZ által javasolt tanácsi határozattervezetet a városháza jegyzője nem láttamozza. A Szabad Emberek Pártja (POL) kidolgoz egy másik tervezetet, ezt a városháza jegyzője láttamozta. Az RKL alapítására vonatkozó új határozatot a HT elfogadja (147. sz. határozat). Ugyanezen a HT-ülésen további 2, az RKL helyzetével kapcsolatos határozatot szavaznak meg: a 2014/241-es határozat kiegészítéseként az iskolaépülettel kap-

csolatosan (2017/148-as határozat), illetve egy olyan bizottság létrehozását fogadják el, amelynek célja az RKL helyzetének elemzése és ellenőrzése (2017/149-es határozat). A PrH május 15-i átiratában közli a PH-val, hogy mindhárom határozat szövege több vonatkozásban nem felel meg a törvényes előírásoknak – mivel törvényesen és kronologikusan nem történtek meg azok a lépések, amelyekre hivatkozva az alapító határozat meghozható. A prefektus felszólítja a helyi tanácsot, vonja vissza ezeket a határozatokat.²⁹ Mivel a HT nem reagál a felszólításra, a PrH a közigazgatási bírósághoz fordul, és kéri ezen határozatok jogi megsemmisítését. A bíróság a PrH javára dönt (2018 évi 371-es ítélet), ez ellen a PH nem fellebbez.

Közben van olyan helyi képviselő, aki úgy nyilatkozik: az iskola létezik, csak nincs születési igazolványa. Ez jogi nonszensz. Amit a nagyközönségnek, a szülőknek mondanak, az politikai üzenet – miközben teljes a zűrzavar.

2017. május 17. Sajtóhír szerint a marosvásárhelyi RMDSZ-es tanácsosok újabb határozattervezetet dolgoznak ki az RKL létrehozására. Ezt a város jegyzője nem láttatja, véleménye szerint nem érvényes a hivatkozási alap, azt a törvényszék időközben megsemmisítette. A javaslat nem kerül napirendre.

2017. május 31. A vásárhelyi szülők felkérlik Miguel Maury Buendía érseket, a Szentszék romániai apostoli nunciusát, hogy közvetítsen az ügyben. Az érsek jelenlétében Marosvásárhelyen az érintett helyi intézmények képviselői tárgyalnak a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium helyzetének rendezéséről, de nem jutnak konkrét eredményre.

2017. június 7. Kulcsár-Terza József parlamenti képviselő meghallgatást kezdeményez a képviselőház emberi jogi, egyházi és nemzeti kisebbségi bizottságában, ahol a *Civilek a katolikus iskoláért* csoport bemutatja a helyzetet. A bizottság véleménye: a marosvásárhelyi RKL ellehetetlenítése emberi jogaik érvényesítésében sérti az iskolaközösség tagjait.

2017. június 14. A marosvásárhelyi közigazgatósági bíróság első fokon érvényteleníti az MT határozatát, amelyben arról döntött, hogy hat osztály az UF-ből átkerül az RKL-ba. A pert az UF szülői bizottsága nevében négy román szülő kezdeményezte. Később belépett a perbe a PH, beléptek magyar szülők is, végül a bíróság kötelezte az RKL-t, hogy vegyen részt a közigazgatási perben és védekezzen. A bíróság döntése értelmében érvénytelennek nyilvánították a tanfelügyelőség határozatát, amelynek alapján az

²⁹ Az iskolaalapításhoz szükséges dokumentumok (pl. szakvélemény – aviz conform) csak a tárgyévben érvényesek. Tehát egy évesnél korábbi dokumentumokra alapozva nem lehet iskolát alapítani, az eljárást teljesen újra kell kezdeni.

UF-es magyar osztályok átkerültek az RKL-ba, és megalakulhatott a felekezeti iskola. A magyar szülők fellebbeznek az ítélet ellen. Augusztus 2-án a marosvásárhelyi táblabíróság immár jogerősen felfüggeszti az osztályok átsorolását lehetővé tevő tanfelügyelőségi határozatot. Ezzel az RKL a megszűnés küszöbére jut. Megoldást a minisztériumtól várnak.

2017. június 15. Teodor Meleşcanu külügyminiszter reakciója Navracscics Tibor március 17-i levelére. A román külügyminisztérium tájékoztatja az Európai Bizottságot a kialakult helyzetről. A román külügy kiemeli, hogy Brüsszelnek nincs hatásköre a kisebbségvédelmi és oktatási kérdésekben, és nem szólhat bele abba, hogy a tagállamok hogyan szervezik meg oktatási rendszerüket.

2017. június 30. A Bolyai Farkas Elméleti Líceum fiókintézményeként működik tovább az RKL Marosvásárhelyen. Ezt nyilatkozza Ioan Macarie megyei főtanfelügyelő szeptember 8-án a sajtónak. Nem költöztetik el az épületből a tanulókat és a tanárokat, csupán az adminisztratív tevékenységek tartoznak majd a Bolyai-líceum hatáskörébe, amíg végleges döntés születik a katolikus líceum megalapítására vonatkozóan.

2017. augusztus 16. A Maros Megyei Törvényszék érvényteleníti az MT 70. sz. határozatát, amellyel megtiltotta az RKL-nek cikluskezdő osztályok indítását.

Az RMDSZ felszólítja az MT vezető tanácsának tagjait, hogy mondjanak le, mivel jogtalanul elvették a szülők és gyermekek iskolaválasztási jogát.

2017. augusztus 31. Időt és fáradságot nem sajnálva a szülők összegyűjtik a cikluskezdő osztályok elindulásához szükséges igénykérdéseket, ám hiába: maga a miniszterelnök, Mihai Tudose utasítja el a listákat. Arra hivatkozik, hogy az 1385-ös tanfelügyelőségi határozat felfüggesztéséről végleges bírósági döntés született, és ennek alapján a katolikus iskola jogilag nem létezik. A tanügyminiszter szerint a megyei tanfelügyelőségnek fel kell oszlatnia az iskolát.

2017. szeptember 6. A román külügy közleményben reagál arra, hogy Budapesten berendelik az iskolaügy miatt Románia magyarországi nagykövetét a Külgazdasági és Külügyminisztériumba. Magyar Levente államtitkár felszólítja a szomszédos államot arra, hogy haladéktalanul, a legrovidebb időn belül oldja meg a marosvásárhelyi magyar oktatás ügyét. A bukaresti külügyminisztérium szerint nem sérülnek a magyar kisebbség vagy a római katolikus közösség oktatási jogai, „nem célravezető, helytelen és barátságtalan” lépés Magyarország részéről, hogy a marosvásárhelyi iskola ügyét összeköti olyan témákkal, mint Románia OECD-tagságának támogatása. Románia úgy értékeli, ez a magyar álláspont ellentétes a legutóbb-

bi találkozókön hangoztatott nyitottsággal és együttműködési készséggel, és reményét fejezte ki, hogy a két ország kapcsolatai egy valódi stratégiai partnerség szellemében és a kölcsönös tisztelet alapján fognak fejlődni.

2017. szeptember 6. Mihai Tudose román miniszterelnök nyilatkozata szerint hiba lenne felnagyítani a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium körüli problémákat, meggyőződése szerint Magyarország nem fogja emiatt elrontani kétoldalú kapcsolatait Romániával. Tudose nem beszél arról, mi lenne a megoldás a felszámolás küszöbére került marosvásárhelyi római katolikus gimnázium helyzetére, de arról igen, hogy az iskolaügy miatt Magyarország megakadályozza Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe (OECD), és nem hiszi, hogy Magyarország ilyen szinten elrontaná a diplomáciai kapcsolatokat.

2017. szeptember 7. Több ezren tüntetnek Marosvásárhelyen a megszüntetés határára jutott RKL védelmében. A Római Katolikus Státus Alapítvány által szervezett tüntetésre egész Erdélyből érkeztek résztvevők. A jelenlevőket a testvéregyházak vezetői, közöttük Kató Béla erdélyi református püspök is megáldja. Az Agerpres hírügynökségnek adott nyilatkozatában Ioan Macarie Maros megyei főtanfelügyelő a szülőkre hárítja a felelősséget. Kijelenti: a tanfelügyelőség június vége óta folyamatosan kéri a szülőket, hogy találják meg közösen azokat a megoldásokat, amelyekkel meg lehet védeni a gyermekeket, de a szülők a tanfelügyelőség valamennyi javaslatát elutasították. A szülők önálló, jogi személyiséggel rendelkező iskolát akarnak – ezt tekinti a főtanfelügyelő szülői értetlenségnek.

2017. szeptember 7. Liviu Dragnea, a román kormány fő erejét adó Szociáldemokrata Párt (PSD) elnöke leszögezi: Románia – amely aggodalmának adott hangot a kisebbségek anyanyelvű oktatását korlátozó új ukrán törvény miatt – nem alkalmazhat kettős mércét az etnikai kisebbségekkel kapcsolatban, és Magyarország reagálásától függetlenül megoldást kell találnia a marosvásárhelyi iskolaügyre. „Nem tudom, miért kell szenvedniük az ottani gyerekeknek. Úgy vélem, hogy az oktatási minisztériumnak kellő bátorsággal és bölcsességgel kell elemeznie a helyzetet, és meg kell találnia a megoldást. Kinek érdeke, hogy ott ennyire felkorbácsolja az érzelmeket, és fokozódó elégedetlenséget provokáljon? És itt nem Magyarország reagálására, hanem magára az alaphelyzetre utalok. Az nagyon súlyos, hogy az emberek tiltakozni kényszerülnek, amiért a gyerekeiknek nincs hol tanulniuk.”³⁰

³⁰ Katolikus gimnázium ügye: Liviu Dragnea sürgős megoldást követel a minisztériumtól. *MASZOL*, 2017. szeptember 7. <https://www.maszol.ro/index.php/belfold/85549-katolikus-gimnazium-ugye-liviu-dragnea-surg-s-megoldast-kovetel-a-miniszteriumtol> [letöltve 2020. január 6-án].

2017. szeptember 7. Liviu Pop oktatási miniszter a kormányülés elején a pár nap múlva kezdődő tanév egyéb időszerű problémái mellett a marosvásárhelyi helyzetre is kitér, elhárítva a tárca illetékességét. A miniszter kijelenti: van néhány javaslata arra, hogyan lehetne helyi szinten kezelni a kialakult helyzetet úgy, hogy a diákok érdekei ne sérüljenek, és ezekről a kormányülés után tájékoztatja Mihai Tudose miniszterelnököt. A miniszter szerint a román állami hatóságok a marosvásárhelyi RKL megszüntetését készítik elő. Erről tájékoztatta Miguel Maury Buendía pápai nunciust. Kérdés: a miniszternek nincs véleménye? A marosvásárhelyi líceumalapítási kálváriát illetően a szaktárcanak nincs hivatalos álláspontja?

2017. szeptember 8. Ioan Macarie Maros megyei főtanfelügyelő nyilatkozik az *Agerpres* hírügynökségnek: az MT igazgatótanácsa arról döntött, hogy a Bolyai Farkas Elméleti Líceumhoz sorolják be a római katolikus teológiai líceum osztályait. Nem költöztetik el az épületből a tanulókat és a tanárokat, csupán az adminisztratív tevékenységek tartoznak majd a Bolyai-líceum hatáskörébe, amíg végleges döntés születik a katolikus líceum megalapítására vonatkozóan. A nyilatkozatot a szakminiszter, Liviu Pop is megerősíti.

2017. szeptember 10. Az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány kiállításba helyezi a marosvásárhelyi önkormányzattal kötött bérleti szerződés felbontását arra az ingatlanra, amely a jogi személyiségét elvesztő katolikus gimnázium diákjainak és egy román állami iskolának ad otthont, ha a hatóságok nem teszik lehetővé, hogy az épületben továbbra is működhessen az RKL. Az egyház arra kéri az illetékes román hatóságokat, ne tekintsék megoldottnak a helyzetet, nem mondanak le arról, hogy Marosvásárhelyen iskolája legyen a katolikus egyháznak.

2017. szeptember 14. Marius Pașcan parlamenti képviselő (Népi Mozgalom Párt) kezdeményezi a marosvásárhelyi UF-nek és az RKL osztályainak otthont adó épületek visszaszolgáltatásának a felülvizsgálatát. Marius Pașcan Lucian Goga prefektust és Dorin Florea polgármestert kéri fel a római katolikus egyház javára történt restitúció felülvizsgálati kérelmének a benyújtására, ugyanis az általuk vezetett intézmények illetékesek fellépni az ügyben. Szerinte nem kellett volna visszaszolgáltatni az egyháznak az iskolaépületeket, mert az egyház soha nem volt tulajdonosa ezeknek.

2017. szeptember 16. Az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány kuratóriuma szeptember 16-án tartott ülését követően a Gyulafehérvári Római Katolikus Érsekség honlapján sajtóközlemény jelenik meg, miszerint a marosvásárhelyi RKL jogi megszűnése miatt az egyház érvénytelennek tekinti a város polgármesteri hivatalával kötött bérleti szerződést, amelynek alapján az UF a Státus épületében jelenleg is működik. Mindkét

iskola jövőjének biztosítása érdekében a Státus tárgyalás kezdeményezésére szólítja fel a helyi hatóságokat.

2017. szeptember 23. Dragnea pártelnök és a román képviselőház elnöke telefonon egyeztet a magyar kormányfővel, a beszélgetés során két dologban állapodnak meg: Románia megoldja a marosvásárhelyi iskola helyzetét, Magyarország pedig ismét támogatni fogja Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe (OECD), ami a román külpolitika egyik fő célkitűzése. Ezzel feloldódni látszik a magyar kormány korábbi bejelentését követően kialakult helyzet, amikor azt helyezte kilátásba, hogy a tanintézet jogi státusának megszűnte miatt vétót emel Románia OECD-csatlakozása ellen.

2017. október 4. Liviu Pop román oktatási miniszter szerint nem szabad megisméltódnie annak, ami Marosvásárhelyen történt az RKL-lal, szerinte a kormánynak vagy a parlamentnek is rendelkeznie kell azzal a joggal, hogy iskolát alapíthasson olyan esetben, amikor a helyi önkormányzat ezt nem teszi meg.

2017. december 5. A bukaresti szenátus elfogadja az oktatási kerettörvény módosítását. Cél: jogalapot teremteni arra, hogy a parlament törvény útján alapíthassa újra a helyi hatóságok által felszámolt marosvásárhelyi katolikus iskolát.

2017. december 21. A képviselőházban elfogadják az RKL-t létrehozó RMDSZ által előterjesztett törvénytervezetet. Ebben a 2011/1-es közoktatási törvény előírásaitól eltérő módon határoznak az RKL megalapításáról, azzal az intézményi struktúrával, ahogyan a helyi magyar közösség igényli. A törvénytervezetről a végleges szavazásra a szenátusban 2018. február 7-én kerül sor.

A törvénytervezetet elutasító 69 képviselő közül a leghangosabb Marius Pașcan, korábbi Maros megyei prefektus, az ellenzéki Népi Mozgalom Pártjának (PMP) a képviselője, aki szerint a román nemzeti érdekek elárulása a szociálliberális kormánytöbbség és az RMDSZ közti megállapodás, amely ismét „etnikai lőtérre, az etnikai szegregáció” városává változtatja Marosvásárhelyt. A Nemzeti Liberális Párt (PNL) képviselője azzal indokolja a jobbközép alakulat ellenszavazatát, hogy a törvény szerinte „konfliktust szít”. Valójában a törvény és a helyzet (félre)értelmezői szítják a konfliktust.

2017. december 21. Klaus Iohannis román államfő visszaküldi megfontolásra a parlamentnek az oktatási kerettörvény 2017. december 5-én elfogadott módosítását, amely megteremtette volna a jogi feltételét annak, hogy a parlament törvénnyel alapítsa újra a helyi hatóságok által felszámolt magyar tannyelvű marosvásárhelyi római katolikus gimnáziumot. Az államfő ugyan nem a törvény általi iskolaalapítás lehetősége, hanem

a törvénymódosítás más rendelkezései ellen emelt kifogást, de a parlamenti procedúra megisméltése a marosvásárhelyi iskolaügy rendezését is hátrálathatja.

2018. január 8. A bukaresti kormány támogatja a helyi hatóságok által felszámolt marosvásárhelyi római katolikus gimnázium újraalapításáról rendelkező törvénytervezetet, de arra figyelmezteti a parlamentet, hogy alkotmányértő lehet, ha iskolaalapítóként lép fel. A Tudose-kabinet véleményét az *Adevărul* hírportálon jelentette meg.

2018. február 5. Liviu Dragnea szociáldemokrata pártelnök és képviselőházi elnök újabb (a korábbi 2017 augusztusában volt) találkozója Szijjártó Péter magyar külügyminiszterrel. Ígéri, hogy a kormánytöbbség a szenátusban (döntő ház) megszavazza a marosvásárhelyi iskola újraalapításáról szóló, az RMDSZ által előterjesztett törvénytervezetet. Dragnea szerint „nagyon jó megbeszélést folytatott” Szijjártó Péterrel Románia és Magyarország számára egyaránt fontos témákról.

2018. február 7. A bukaresti szenátus döntő házként elfogadja a marosvásárhelyi RKL újraalapításáról rendelkező törvényt. A törvény ellen foglal állást a Nemzeti Liberális Párt (PNL) és a Népi Mozgalom Pártja (PMP) több szenátora.

2018. február 12. A PNL és a PMP az alkotmánybírószágon támadja meg az RKL megalapításával kapcsolatos törvényt. Ha egy törvénytervezet ellen alkotmányossági óvást emelnek, azt nem hirdetheti ki az államfő, nem lép érvénybe.

A PNL eljárási okokból támadja a törvényt, mert nem tartja tiszteletben a helyi önkormányzatok jogait, sérti a hatalmi ágak szétválasztásának alkotmányos elvét. Florin Roman PNL-képviselő szerint a magyar kormány erdélyi iskoláknak nyújtott támogatása a szegény családokból származó román gyerekek „elmagyarosításához” vezet.

A PMP képviselőházi frakcióvezetője, Eugen Tomac viszont úgy vélekedik, hogy fel kell lépni, amikor a kisebbségek követeléseikkel átlépik a „határvonalat”, és a parlamenti támogatásukat élvező kormánypárt „aberáns” engedményeket tesz.

2018. március 19. A román alkotmánybírószágot alapító törvénybe ütközőnek minősíti a marosvásárhelyi RKL újraalapításáról rendelkező törvényt. Valer Dorneanu, a taláros testület elnöke a döntést azzal magyarázza, hogy a parlament csak általános érvényű jogszabályokat hozhat, és nem szabályozhat törvénnyel egyedi eseteket. Az alkotmánybírószágot szavazattöbbséggel hozza meg döntését. Az alkotmánybírószágot négy tagja – Marian Enache, Petre Lăzăroiu, Simona Maya Teodoroiu és Varga Attila – különvéleményt fogalmaz meg a döntés kapcsán, és úgy ítéli meg, hogy a felekezeti gimnáziumok

zium újraalapításáról született jogszabály megfelel az alkotmánynak. Álláspontjuk szerint a helyi autonómia elve nem feltételez teljes függetlenséget és kizárólagos hatáskört a közigazgatási egységek hatóságai részéről.

2018. május 2. Vita arról, hogy miniszteri rendelettel kellene létrehozni az RKL-t. Novák Csaba Zoltán szenátor úgy nyilatkozik, hogy az a tény, hogy Marosvásárhelynek nincs az önkormányzat által elfogadott iskolahálózata, azt jelenti, hogy a „tanügyminisztérium térfelén van a labda”. Közigazgatási értelemben ez patthelyzet.

2018. május 9. A román képviselőház ismét megszavazza a (2011/1-es) közoktatási törvénynek a marosvásárhelyi római katolikus gimnázium számára kedvező módosítását, miután 2017 decemberében Klaus Iohannis államelnök visszaküldte a jogszabályt felülvizsgálatra a törvényhozói testületnek. A kedden elfogadott jogszabály kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek számára iskolát alapíthatnak az önkormányzat mellett az állam által elismert egyházak, magán- és jogi személyek, az oktatási miniszter rendelet révén, illetve a parlament törvény elfogadásával. Kimondja, hogy a parlament akkor alapíthat iskolát, ha erre igény van a szülők vagy egy kisebbségi szervezet részéről, de sem az önkormányzat, sem az oktatási miniszter nem tesz eleget kérésüknek. A továbbiakban a szenátusnak is rá kell bólintania, majd az alkotmánybíróságon is megtámadható, az elnök csak ezt követően hirdetheti ki.

2018. augusztus 9. Valentin Popa oktatási miniszter aláírásával megjelenik a romániai közoktatási minőségbiztosítási hatóság (ARACIP) honlapján a marosvásárhelyi RKL megalapításáról, illetve ideiglenes működési engedélyéről szóló miniszteri rendelet. Az új iskolát Marosvásárhely önkormányzatának alanyi jogon be kell illesztenie az iskolahálózatba. Az RMDSZ szerint az oktatási tárca jogi személyiséggel látta el az intézményt, így már idén szeptembertől beindulhat a tanítás az új intézményben, abban a struktúrában, ahogyan a római katolikus egyház és a szülők kérték. A miniszteri rendelet szerint a katolikus iskolának továbbra is az – egyháznak visszaszolgáltatott – marosvásárhelyi épületegyüttes B szárnyában biztosítanak helyet, a főépületben ugyanis a román tannyelvű UF működik.

Ioan Macarie megyei főtanfelügyelő szerint az RKL akkor működhet, ha rendelkezik a szükséges számú tanulóval.

Marius Pașcan Facebook-oldalán botrányosnak és alkotmányellenesnek nevezte az oktatási miniszter eljárását, és bejelentette, pártja az alkotmánybírósághoz fordul.

2018. augusztus 20. Az RKL élére ismét Tamási Zsoltot nevezik ki igazgatónak.

2019. április 17. Marius Pașcan, a Népi Mozgalom Pártja (PMP) ügyvezető elnöke, a Dan Tanasă vezette civil szervezettel (Méltóságért Európában Polgári Egyesület), valamint az Unirea Főgimnáziummal és annak szülői bizottságával közösen pert indít a román oktatásügyi minisztérium és a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum ellen a felekezeti iskola törvénytelennek vélt újjáalakítása okán.

2019. augusztus 23. Marosvásárhely polgármestere folyamatos zsarolással és a bérleti szerződés megszegésével vádolja a katolikus egyházat. A katolikusok szerint ő az, aki megszegi a szerződést. Éles hangvételű, az iskola épületéhez csak érintőlegesen kapcsolódó önkormányzati vita után Dorin Florea bejelenti: kezdeményezni fogja a római katolikus gimnázium épületének újraállamosítását, amely jelenleg a katolikus egyház tulajdonában van. Facebookos bejegyzésében így nyilatkozik: „minden szükséges jogi lépést megtesznek, hogy az ingatlan kerüljön vissza a város tulajdonába.”

Holló László, az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány kuratóriumának elnöke arra emlékeztet, hogy az egyház már 2017-ben egyoldalúan felbontottnak nyilvánította a szerződést, melyet három pontban is megsértett az önkormányzat. Ezt nem fogadta el az önkormányzat, és azóta sikertelenek a tárgyalások. Az épület ráadásul veszélyes, ezért az egyház jelezte, hogy nem vállal felelősséget a tanárok és diákok testi épségéért, és kérték, biztosítson az önkormányzat megfelelő ingatlant.

Szereplők és felelőségek

A marosvásárhelyi római katolikus líceum újraalapítási történetének igen sok szereplője van. Éppen mert nagyon sok van, illendő és szükséges valamennyit felsorolni. Helyi (és megyei, hiszen a megyei intézmények is Marosvásárhelyen székelnek) szereplők a polgármesteri hivatal, a helyi tanács, a megyei tanfelügyelőség, a prefektúra hivatala, az Unirea Főgimnázium, az Unirea szülői közössége, a helyi korrupcióellenes ügyészség (DNA), a helyi bíróság, a megyei Törvényszék és a Táblabíróság – és természetesen maga a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Teológiai Líceum, illetve ennek szülői közössége. Mivel az egyes szereplők külön elemzése akkor indokolt, ha olyan döntést hozhatnak, amelyek más szereplőkre kötelező érvényűek, és mivel a katolikus líceum és ennek szülői közössége nem okozója, hanem elszenvedője bizonyos döntéseknek – a líceum és a szülői közösség szerepének elemzéséről lemondok. Helyi szereplőnek tekintem az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegyét és az általa létrehozott, az egyházi vagyont kezelő Státus Alapítványt. Országos szereplők: tanügyminisztérium, külügyminisztérium, képviselőház, szenátus, kormány és miniszterelnök, alkotmánybíróság. Nemzetközi szereplők: Románia budapesti nagyköve-

te, magyar Külgazdasági és Külügyminisztérium, magyar miniszterelnök, EP-képviselő, Európai Bizottság és az oktatásért, kultúráért, ifjúságpolitikaért és sportért felelős uniós biztos, bukaresti nunciatúra. És belépnek a folyamatba ügyvédek, szakértők, államvédő feljelentők (utóbbiak között van civil szervezeti háttérű és van, aki a román parlament tagja). Követi a folyamatot, természetesen, a magyar és a román sajtó, kisebb mértékben a nemzetközi is. A magyar és a román híradások általános jellemzője, hogy szövegeik igen eltérőek, értelmezéseik olyan különbségeket mutatnak, hogy azt hihetnénk, nem is ugyanarról a jelenségről, úgyszólván számolnak be.

Hihetetlen erőket mozgított meg az iskola ügye, amely mindjárt az elején kálváriává, szenvedések sorozatává alakult át, és így folytatódott négy hosszú éven keresztül. Egymásnak feszülő szereplőkről van szó, és az őket elválasztó vonal szinte kivétel nélkül etnikai. Az eseménytörténet teteleit vizsgálva, helyi szinten minden érintett hivatal az iskola ellen lépett fel. Országos szinten más a kép: ha ezen a szinten nem történik meg az álláspontok józan értékelése, akkor a római katolikus líceum megalapítását a helyi erők megakadályozzák.

Egy ilyen állítás okán kötelező feltenni a kérdést: kinek mi volt a nyilvános célja és a mögöttes érdeke? Értelmezésemben helyi szinten főszereplő a polgármesteri hivatal, hiszen a katolikus egyház által kérelmezett iskola törvényes alapítója (2014-ben, a folyamat kezdetén) a polgármesteri hivatal társintézménye, a helyi tanács. Itt magyarázatra van szükség. Ugyanis az alapító a(z akkori) törvény értelmében a helyi tanács, de a képviselőtestület elé kerülő dokumentum jogi ellenőre és szavatolója a polgármesteri hivatal jegyzője, aki kötelező módon jogi végzettségű.

A városházi jegyző felelőssége

A HT két iskolaalapító okiratot szavazott meg a tárgyalt időszakban (2014. évi 241-es határozat és a 2017. évi 147-es határozat), mindkettőt láttamozta a város jegyzője,³¹ ami azt jelenti, vállalta a felelősséget: jogilag rendben vannak. Mindkettőt megtámadta a prefektus hivatala. Az elsőt a bíróság és fellebbezés után jogerősen a törvényszék is megsemmisítette. A másodikra válaszul a prefektusi hivatal 10 oldalas jogi értelmezést küldött, miszerint a határozat több vonatkozásban nem felel meg a törvényes előírásoknak – mivel nem történtek meg törvényesen és kronologikusan azok az előkészítő lépések, amelyekre hivatkozva az alapító határozat meghozható. A prefektus felszólította a helyi tanácsot, vonja vissza a 147. sz.

³¹ A 2014/241-es határozatot jegyzőként Maria Cioban írta alá, a 2017/147-est pedig Szövérfi Vasile, vagyis László.

határozatát. A közigazgatási bíróság az utóbbi határozatot 2018-ben érvénytelenítette.

Fel kell vetni a városháza jegyzőjének a felelősségét, szakmai kompetenciájának, illetve/és a hivatalnoktól elvárható semlegességnek a kérdését. A jegyző (nem érdekes, hogy egy vagy két személyről van szó) a jelek szerint jogi kérdésben két alkalommal is tévedett. Az első határozatban a vitatott szöveg az, hogy *javasolják* (románul: *se propune*) a Római Katolikus Teológiai Líceum megalapítását a törvényes kereteknek megfelelően. Ha egy testület maga jogosult egyedül iskolát alapítani, kinek javasolhatja az alapítást? Nyilván hibás a fogalmazás, jogilag támadható. És a prefektúra megtámadta. További kérdés, hogy a jegyző tévedése (szakmai) hiba vagy (tudatos) elírás. Ugyanis ebben a történetben olyan hibákkal találkozunk, hogyha feltételezzük, a HT más területeken is így dolgozik, akkor az elfogadott döntések jelentős részét meg kellene semmisíteni. De erre nem kerül sor, tehát a hiba alighanem egyedi, felmerül hát a kérdés, a jegyző tudatosan vitte bele/hagyta benne a szövegbe(n) a vitatható fogalmazást, ezzel csapdát állítva a HT-nak és a helyi magyar közösségnek is. A második, 2017-es határozat is támadható jogilag, a jegyző megint rosszul dolgozott. Ugyanis elfogadásakor, 2017. május 4-én a korábbi HT-határozatot már végérvényesen megsemmisítette a törvényszék. És per folyt az ellen a tanfelügyelőségi határozat ellen is, amelyekkel a tanfelügyelőség próbálta létrehozni a líceumot. Ezt a pert éppen a polgármesteri hivatal (PH) indította, vagyis a jegyző ezt nem tekinthette alapító okiratnak. Amennyiben nincs érvényes alapító okirat, a líceum létrehozatala kizárólag az akkor érvényes jogi eljárás minden lépésének a betartásával történhet meg – a 2017/147-es határozat viszont nem a törvényre hivatkozva kívánja létrehozni az iskolát, hanem tanügyminiszteri rendeletekre hivatkozik. Ezek: a 2016/5777-es rendelet a közoktatási beiskolázási számadatok módszertanára vonatkozik, a 2016/6134-es a közoktatásban az elkülönítés (szegregáció) tilalmára vonatkozik, a harmadik pedig (2016/4693-as) az iskolák akkreditációjára vonatkozik. Egyik sem vonatkozik iskolaalapításra – de nem is vonatkozhat, mert a kérdést 2017-ben nem miniszteri rendelet szabályozza. Tehát a jegyző a másodszori alapítási határozatot is hibás jogi úton engedti tovább. Egyszerűen érthetetlen a jegyző magatartása, vajon milyen mentséget hoz fel arra, hogy felelőtlenül, hibásan és az egyik – az iskolát nem akaró – oldalt kiszolgáló módon végezte a munkáját?

A polgármester felelőssége

Dorin Florea, Marosvásárhely polgármestere a katolikus líceum kérdésében többször nyilatkozott, és minden alkalommal elutasító volt. 2013-ban, amikor az iskolaalapításról még jövő időben beszéltek, a szándékot a

„középkorba való visszatérésnek nevezi”. Magánemberként, de akár orvosként is – szakmája szerint orvos – lehet elutasító. De a polgármester megválasztása után nem egy párt, még kevésbé egy szűkebb csoport képviselője, hanem a helyi közösséget kell szolgálnia – erre tesz esküt mandátuma átvételekor.³² Az iskolaalapítás vonatkozásában a polgármester mindvégig az etnikai törésvonal egyik, román oldalára áll, annak ellenére, hogy ezzel a román közösség érdekeit is veszélyezteti. A veszély forrása az Unirea Főgimnázium épületegyüttese, amelyet a város a katolikus egyháztól bérel. Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye ingatlanainak kezelője, a Státus Alapítvány ugyanis írásban közölte a polgármesteri hivatallal, hogy amennyiben nem alakul meg a római katolikus líceum, az ingatlant nem adják bérbe, vagyis az Unireának ki kell költöznie. A polgármestert ez nem érdekli, az új magyar líceumot következetesen elutasítja.

Dorin Florea polgármester katolikus líceum elleni nyilatkozatai kapcsán felmerül (az elvárható) hivatali semlegesség kérdése. Ő nem semleges, az (etnikai) elválasztó vonal román oldalán található. Egyszerű logikával akár érthető is lehetne az álláspontja: román szavazók választották polgármesternek. (Ha volt is magyar szavazója, amikor az illető Floreára szavazott, átlépte a helyi román és magyar közösség közötti etnikai határvonalat.)

A helyi tanács felelőssége

A HT 2014-ben és 2017-ben hoz az RKL alapítására vonatkozó döntést, illetve léteztek további (RMDSZ-es) kezdeményezések, amelyek nem kerültek a tanács plénuma elé. A 2014/241-es határozat szövegében az elírást jogászai szemmel észre kellett volna venni, és az RMDSZ frakciójában vannak jogászok. A 2017/147-es határozat kapcsán nagyon sok kérdőjel merül fel, ezeket a PrH vonatkozó átirata listázza. Érthetetlen viszont, hogy ha létezett az RKL létrehozására vonatkozóan olyan (koalíciós?) megállapodás, amely biztosította az elfogadáshoz szükséges szavazatszámot, a 241-es határozat jogi megsemmisítését (2016. június 13.) követően miért nem fogadtak el egy másik, a procedúrát tiszteletben tartó határozatot? Miért kellett belebonyolódni a 2017/147, 148, 149-es határozatok által kialakult helyzetbe? Az RMDSZ-frakciónak ezt a körülményt át kellett volna látnia, és nem elfogadni azt, hogy más szereplők (tudatosan?) alakítsanak ki kaotikus helyzetet.

³² Az eskü szövege magyar fordításban: „Esküszöm, hogy tiszteletben tartom az ország alkotmányát és törvényeit, és jóhiszeműen, képességeim és erőm szerint megteszek mindent a településem lakosainak érdekében. Isten engem úgy segítjen!”

A megyei tanfelügyelőség felelőssége

A megyei tanfelügyelőség (MT) álláspontja a római katolikus líceumot illetően több alkalommal változott. Kezdetben, mielőtt az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye az iskola létrehozatalát indítványozta volna, a főtanfelügyelő fölöslegesnek ítélte a líceumot. De a HT iskolát létrehozó határozatához a szükséges kedvező szakvéleményt (aviz conform) az MT kiállította. Akkor válik kérdésessé az MT álláspontja, amikor 2015 augusztusában elfogadja az 1385. sz., a katolikus líceummal kapcsolatos szervezési kérdésekre vonatkozó határozatát. A szövegben „*létrehozatal*” kifejezés szerepel, ami jogi értelemben értelmetlen: a tanfelügyelőség nem rendelkezik iskolaalapítási jogkörrel, nem hozhatja létre a katolikus líceumot. Ezzel az MT túllépte hatáskörét, jogi értelemben tévedett. És visszatér a dilemma: tudatos elírásról – zavarkeltésről – van-e szó vagy tévedésről, elírásról? Az MT-nek volt olyan határozata is, amely kimondottan iskolaellenes volt: 2017. március 2-án fogadják el a 70. sz. döntést, ezzel megtiltják a ciklust indító (I., V., IX.) osztályokba a következő tanévre vonatkozó beiratkozást. Ez ellen a szülők indítanak pert, és megnyerik.

A tanfelügyelőség dekoncentrált szakpolitikai szerv, ilyenként nem kellene a nyilvánosság elé lépnie sem pro, sem kontra vonatkozásban. Ezenközben az MT a történet sokat idézett szereplője, van némi felelőssége abban, hogy az iskolaalapítás kérdése elpolitizálódik. Nem érthető, nincs magyarázat arra, hogy miért fogadta el vitatható szövegezéssel az 1385. sz. határozatát. Az intézmény nem állt a helyzet magaslatán, hozzájárult a helyzet elmérgesedéséhez.³³

A prefektusi hivatal felelőssége

A Prefektusi Hivatal (PrH) beavatkozásai jogosak, amikor a HT határozatait minősíti, illetve megsemmisítésüket kéri, hiszen a hivatal a törvényesség helyi őre. Viszont a romániai gyakorlat az, hogy egy határozat vitatható tételét/fogalmazását a PrH jelzi a vonatkozó helyi hatóságnak és kéri a korrekciót. Ha ez nem történik meg, a prefektus akkor támadja meg a vonatkozó döntést a közigazgatási bíróságon, és kéri megsemmisítését. A 2014/241-es HT-határozatban az alapítási szándék egyértelmű, a fogalmazás rossz. A prefektus kérhette volna a hibás passzus újraszövegezését. Ez nem történt meg, a prefektus azonnal a közigazgatási bírósághoz fordult. Ez pedig azt jelenti, hogy a prefektust a jogi korrekción túl más szempont is vezérelte: a líceum megalakulásának megakadályozása. Ez viszont

³³ Nem térek ki arra, hogy az MT-nek és a PH-nak is van magyar etnikumú vezetője, helyettes főtanfelügyelő, illetve alpolgármester. Az intézményeken belüli erőviszonyokkal ebben az elemzésben nem foglalkozom.

már politikai állásfoglalást jelez – és ez nem tartozik a megyei főhivatalnok jogosítványai közé.

Unirea Főgimnázium és a főgimnázium szülői közösségének felelőssége

Megállapítható, hogy az Unirea Főgimnázium vezetősége és a szülők (egy részének) a közössége az RKL alapításával kialakult feszültségekre rosszul reagált. Az UF a római katolikus egyház egyik ingatlanában működik, egy olyan épületben, amelynek a visszaszolgáltatását a városháza jogilag megtámadta, és veszített. Tehát bérlőként van jelen. Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye tulajdonát kezelő Státus Alapítvány több alkalommal világossá tette, hogy az UF akkor maradhat a (fő)épületben, ha az épületegyüttes B épületében megalakul az RKL. Joga van-e ilyen feltételt szabni? Természetesen. Az ismételt jelzések és felszólítások ellenében az UF vezetői és a szülők egy része azt gondolja, hogy az etnikai dominancia jegyében kezelheti a kérdést, és mert Marosvásárhelyen a helyi politikában rendre a domináns román fél akarata érvényesül, ez átvihető jogi területre is. Az is elképzelhető, hogy tudatában voltak a jogi aspektusoknak, álláspontjuk a nyilvánosságának szólt, hogy még jobban feszítsék az amúgy is puszkaporos hangulatot. Ez pedig oktatási-nevelési intézmény részéről teljesen elfogadhatatlan.

A Státus Alapítvány felelőssége

Az Erdélyi Római Katolikus Főegyházmegye és a Státus Alapítvány létező alkotmányos jog nevében kérte az RKL megalapítását. A kezdeti elutasító megnyilvánulások ellenére 2014 júliusában úgy tűnt, sikerül céljukat megvalósítani. Amikor az RKL ellenes erők fellépése erősödött, megpróbáltak helyzetbe kerülni azzal, hogy feltételhez kötötték az Unirea Főgimnázium további működését az egyházi ingatlanban. Ez nem vezetett eredményre, Marosvásárhelyen a teljes dominanciára törő román fél nem veszi komolyan/figyelembe a jelzést. Talán azért, mert magyar intézmény nem juttatott utcára román közintézményt még akkor sem, ha jogilag ez lehetséges és akár indokolt is lett volna. Kérdés: miért nem nyúlt a Státus Alapítvány vagy akár a főegyházmegye a bírósági jogorvoslat eszközéhez, miért nem perelt, hiszen egy alkotmányos jog érvényesítésében akadályozták meg az egyházat.

Ide kívánczik Holló Lászlónak, az Erdélyi Római Katolikus Státus Alapítvány igazgatójának a nyilatkozata: „Sajnos az utóbbi év tapasztalata azt mondatja velem, hogy Romániában olyan mértékű a jogbizonytalanság, hogy mindentől félni kell.”³⁴

³⁴ Pap Melinda: Holló László a vásárhelyi iskolaügyről: nem járna sikerrel az újralapítás. *Krónika online*, 2017, szeptember 7. <https://kronikaonline.ro/erdelyi-hirek/hol>

Dan Tanasă feljelentő és a román pártok képviselőinek a felelőssége

Dan Tanasă abból él (külföldön), hogy a román nemzeti lelkiismeret hangján kíván megszólalni. Támad mindenkit és bármilyen helyzetből – ha magyar. Alighanem ezért a „román nemzetet védő” tevékenységért komoly támogatásokat kap, és ebből él (jól). Kérdés, komolyan felvethető-e egy olyan személy felelőssége, aki mindent támad, ami magyar? Szerintem nem. Miként a román pártok magyarellenességét sem kívánom külön elemezni, hiszen Marius Pașcan és képviselőtársai politikai tőkéjüket építik a magyarellenességgel. Számukra az RKL megalapítása nem lehet kérdés, hanem olyan magyar ügy, amelyet menetrend szerint meg kell támadni.

Központi intézmények felelőssége

Külön lehetne szólni a tanügyminisztérium, a külügyminisztérium, a kormány, a parlament két házának a felelősségéről. Nem vállalkozom a részletes elemzésre, mivel a folyamat elején, mondjuk a 2017-es tüntetésekig a minisztérium annak ellenére nem tett semmit, hogy erre konkrét kérést kapott. A miniszterelnök (Mihai Tudose) a maga érdektelenségét mutató módján sokáig (cinikusan) félreseperte a kérdést, a helyzet akkor változott meg, amikor a magyar kormány megmozdult, és bejelentette (2017 őszén), amennyiben Románia megoldja a marosvásárhelyi iskola helyzetét, Magyarország ismét támogatni fogja Románia felvételét a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezetbe (OECD), ami a román külpolitika egyik fő célkitűzése. Ekkor születtek azok a központi kezdeményezések, amelyek közül sikeresnek az bizonyult, amely a 2011/1-es közoktatási törvény módosításával (2018. évi 48-as sürgősségi kormányrendelet) utat nyitott az iskolaalapításnak. Vagyis központi szinten felelősségről nem, vagy alig, inkább politikai érdekről kell beszélni. És ennek a helyzetnek a kialakulásához szükséges volt a magyar kormány határozott fellépésére.

Összegzés helyett

Jelen elemzés a marosvásárhelyi római katolikus líceum megalakításával kapcsolatos közigazgatási/közjogi kérdésekre és dilemmákra tér ki – a büntetőjogi perekkel nem foglalkoztam. Azok folyamatban vannak (sajnos), nagyon sok a dilemma, komoly jogászai értelmezés is született,³⁵ azt viszont érdemes tudni, hogy a *Deutsche Welle* hasábjain (2016. november 17.) megjelent Horațiu Pepine publicista elemzése, azzal a következtetéssel,

lo-laszlo-a-vasarhelyi-iskolaugyrol-nem-jarna-sikerrel-az-ujraalapitas [letöltve 2020. január 6-án].

³⁵ Lásd Kádár Hunor helyzetelemzését Tamási Zsolt perével kapcsolatosan. Kézirat, a szerző bocsátotta rendelkezésemre.

hogyan az iskolaalapítás adminisztratív ügy, amelyben nincs mit keresnie a korrupcióellenes ügyészségnek.

Az egész folyamatra rávetül a tények és a nyilvános beszéd kettőssége. Bármilyen történet, bármit lépett a magyar fél, román oldalon jött rá közigazgatási és médiaválasz. A nyilvánosságot folyamatosan feszültségben tartó, a román–magyar (vélt vagy valós) ellentétet kihangsúlyozó, sok esetben idegen(magyar)gyűlölő megnyilatkozások célja az volt, hogy az alapkérdésről a figyelmet eltereljék, és a román közvéleményben magyarellenes alaphangulatot alakítsanak ki. És ez az, ami tragikus. Csaknem három évtizeddel a fekete/véres márciusi események után Marosvásárhelyen a helyi politikát többségi oldalon még mindig olyanok uralják, akik nem akarnak etnikai megbékélést a városban. Illetve egyet akarnak: a magyar fél hallgasson, elégedjen meg azzal, amit a domináns román fél neki juttat. Ez pedig nem demokrácia, nem jogegyenlőség.

Egyéb, felhasznált jogászai szakvélemények

Veress Emőd: Analiza privitoare la legalitatea înființării Liceului Teologic Romano-Catolic din Țirgu Mureș, 2017. augusztus 30. Kézirat, a szerző bocsátotta rendelkezésemre.